

Iom da historio pri la Esperanto-movado en Albanio

La unuaj spuroj de Esperanto en Albanio verŝajne datiĝas ekde jaro 1907. Estis ja albanaj studentoj eksterlande kiuj konatiĝis unufoje kun Esperanto en universitatoj aŭ mezlernejoj tie. Ekzemple konata kuracisto forpasinta **Hamdi Sulçebe** estis gimnaziano en Vieno. Iutage vizitis lin esperantisto loka kaj propagandis al li la internacian lingvon. Ekde tiu tago Hamdi eklernis pasie E. kaj disvastigis ĝin reveninte en Albanion. La samon faris inĝ. **Ĉefo Fico**, same forpasinta. Li partoprenis konkurson pri E. en universitato en Torino, Italio kaj gajnis premion: ekskurso senpaga tra la tuta Italio. Tio ege kuraĝigis lin pliperfektigi siajn konojn de la bona lingvo kaj reveninte hejmen disgastigi ĝin en la junularon albanan. Tiel konatiĝis kun Esperanto pluraj aliaj albanaj studentoj kiel **Lazër Shantoja**, **Mark Kakariqi**, **Cuk Simoni kaj fratoj Wilhelm kaj Simon Koliqi** el la norda antikva urbo Shkoder. Wilhelm havis vastan korespondon tutglobe, dum lia frato Simon estis kardinalo. Cuk verkis en Esperanto originalan libron pri la vivo kaj faroj de Skanderbeg, albana nacia heroo. Lazer kaj Mark estis pastroj ege suferintaj, eĉ mortigitaj de komunisma reĝimo, post la jaro 1944.

Dum s-ro Janko Pali, same forpasinta, ekkonis Esperanton tute hazarde trafoliumante duonbruligitan libron apud butiko en sia vilaĝo ĉe borde en sudo, dum la sanguma unua mondmilito..

Kompreneble, Esperanto konis notindan disvastiĝon post la Dua Mondmilito, kiam ankaŭ la klereco de la loĝantaro iam malalfabeta plejmulte, plialtiĝis kaj eduksistemo ampleksigis la tutan landon. Tiel esperantistiĝis doc **Vasil Pistoli**, aktuala direktoro de la Albana Esperanto-Instituto, ĉirkaŭ 80 jara kaj pluraj aliaj intelektuloj.

Zef Mjeda, honora membro de UEA, forpasinta jam, esperantistiĝis en la jaro 1958, denove hazarde. Li estis vizitanta ekspozicion de vjetnamaj pentristoj en Shkoder. En la ekspoziciejo estis ankaŭ la ima ambasadoro de Vjetnamio, eminentulo de la porpaca movado kaj same esperantisto. Ili renkontiĝis kaj komuniĝis en la franca. Interalie vjetnamo propagandis al Zef la bonan lingvon, donacante eĉ lernolibron de .

Ekde tiam Zef ekinteresiĝis serioze pri la lingvo kaj ellernis ĝin profunde. Li eĉ kompilis grandan vortaron Albana-Itala – Esperanta kaj tradukis en Esperanton tutan serion de albanaj legendoj kaj kanzonoj pri bravuloj, same fabelojn popolajn.

Fondiĝo de la Albana Esperanto-Ligo

Marte 1991 estas fondita AEL (Albana Esperanto- Ligo) tuj post demokratiigo de la politika vivo de la lando. Komence estis kelkaj esperantistoj kiuj aktivis antaŭe individue, ĉu en Tirane, en Durres kaj aliloke. Ili ne estis multnombraj kaj plejmulto el ili ne posedis sufiĉe bone la lingvon, eĉ pro fakto ke ili ne havis antaŭe la eblecon praktiki ĝin. Mi, **Gafur Muço** ka eklernis Esperanton en la lernokurso gvidita de s-ro Ĉefo Fico en la kulturdomo de Tirana, vintre –printempe 1961-1962, kaj praktikis ĝin per korespondo kaj per legado de revuoj alvenintaj ĉefe el Ĉinio, Vjetnamio, Laoso kaj nur rare el UEA, kiu estis membriginta nin senpage sendante ankaŭ la Jarlibron! Ni povis tamen fari nur malmulton ĉar la libera movado (nekontrolata de la ŝtato komunisma) estis strikte malpermesata, kiel sciite. Ni sukcesis esperantigi la tekston de unu dokumenta filmo pri la urbo-muzeo- Gjirokaster, en la jaro 1967, eldonis libreton pri Skanderbeg, tradukaĵo el originalo de prof. Kristo Frasher. Bedaŭrinde, tiu libreto kiu plejparte enkarmoniĝis de la ŝtato ĉar estis skribita en “stranga lingvo”.

Tamen, iniciate de Gafur Muço, Doc. Vasil Pistoli, **Luan Jaupi**, **Rita Permeti** ka oni fondis AEL jure agnoskita de Ministerio pri Kulturo. La unua prezidanto estis elektita Gafur Muço.

Tiutempe mi instruis matematikon al kampanaj gefiloj apud Tirana kie dum 15 jaroj mi estis kondamnita labori pro politikaj kialoj. Ankaŭ mi aliĝis al AEL kaj helpis al la estraro per tenado de korespondado kaj varbado de novaj anoj. Tamen mi sukcesis allogi miajn etulajn lernantojn de

Mushqeta kaj miajn gekolegojn al Esperanto. Allogilojn estis dekomence la korespondo kun fremduloj. Tiel mia kolegino Mejte Rama el Berzhite korespondis kun geedza paro el Anglio, alia kolegino juna korespondis kun kanadiano.

Baldaŭ (septembre 1991) mi revenis instrui matematikon en la urbon, en mezlernejon . Tie nature mi varbis plurajn miajn gestudentojn al Esperanto per lernokurso senpaga kaj korespondo. Mi eĉ aranĝis ekskurson de 18 gejunuloj al Vraca te Bulgario aŭguste 1992. Interalie la grupo estis akceptita kaj akompanita tie ankaŭ de s-ro Ljubomir Trifonĉovski, loĝanto de Vraca. Tio efikis notinde. La grupo en la lernejo starigis junulan klubeton kiu tuj agnoskiĝis de TEJO kiel branĉo por Tirana de Albana Esperanto Junularo.

Ni kune faris ĉion eblan por plivastigi la interrilatojn de nia AEL kun eksterlando , aparte kiam mi elektiĝis ties estrarano por la eksteraj rilatoj. Kune kun la nova prezidanto , s-ro Vasil Pistoli en la jaro 1993 ni starigis lernokursojn en Universitato, en aliaj mezlernejoj, en Pedagogia Mezlernejo , en Fremdlingva Mezlernejo , en eĉ elementaj lernejoj . La samon ni postulis al niaj samideanoj de **Durres, Lezhe, Kukes, Pogradec, Peshkopi** , ka.

Ni sukcesis eldoni revueton kaj poste Bultenon dumonatan, enalbanigis filozofian verkon de s-ro Bruno Vogelmann "La Nova Realismo", kaj pli poste la ĉefverkon de Ĵelju Ĵelev " La Faŝismo", verkis plurajn artikolojn por la ĉiutagaj kaj periodikaj ĵurnaloj kaj revuoj, partoprenis intervjuojn en la tutlanda Radio kaj TV - stacioj.

Ĝis nun estas kompilitaj kvar lernolibroj de Esperanto por albanoj (kun aŭtoroj s-roj Vasil Pistoli, Zef Mjeda, Bardhyl Selimi, kaj **Gjergji Gusho**). Estas kompilita ankaŭ vortaro duvoja por la unuaj bezonoj kaj estas kompilita granda vortaro (ĝis nun oni atingis ĝis la dek unuaj literoj).

Niaj gestudentoj esperantistaj

Sendube plej granda atingo de nia enlanda movado de E. estas la pretigo de kvalifikitaj esperantistoj danke al la STUDUMO ĉe Monda Turismo, same klerigejo de Akademio Internacia de la Sciencoj AIS. Ekde la kajo 1997 partoprenis tiun studumon kelkdekoj da gestudentoj el Tirana, Elbasan, Pogradec, Vlora, Kukes, Skrapar ka. Parto el ili jam bakalaŭriĝintis kaj daŭrigas siajn studojn por magistriĝi ĉe AIS. Kelkaj el ili akiris postenojn en la turismaj institucioj de la lando. Certe ili estas bona fundamento por E-instruistaro en Albanio.

Malpli da studentoj sekvis la E-kursojn ĉe la Karlskoga universitato gvidataj de s-ro Lars Forsman , kaj laste intencas sekvi kursojn en Karlovo de Bulgario gvidataj de s-ro Boĵidar Leonov.

Statistikoj

Rezulte de la agado de AEL kaj ties organizaĵoj (ILEI-sekcio, Albana Esperanto-Instituto, AEJ ks) la nombro de esperantistoj en Albanio kreskis notinde.

Revizianta lastatempe la nomlistojn de ekskursanoj ĝis printempe 2001, kaj de la lokaj Esperanto-societoj, mi sukcesis fari el tiuj plenan nomliston kun personaj donitaĵoj de esperantistoj vivaj en la jaro **2001**.

Jen kelkaj tabuloj:

Tab.1 La nombro de esperantistoj laŭ distriktoj:

Distrikto	Nombro	%
Bulqize	2	0.4
Burrel	2	0.4
Çorovode	3	0.6
Durres	68	14.2
Elbasan	5	1.04
Fier	4	0.8
Gjirokaster	1	0.2
Gramsh	2	0.4
Kruje	1	0.2
Korçe	3	0.6
Kukes	2	4.2
Kurbin	3	0.6
Lezhe	4	0.8
Librazhd	4	0.8
Lushnje	4	0.8
Mallakaster	2	0.4
Permet	2	0.4
Peshkopi	7	1.45
Pogradec	14	2.9
Puke	2	0.4
Sarande	2	0.4
Shengjin	2	0.4
Shijak	28	5.8
Shkoder	4	0.8

Skrapar	2	0.4
Tepelene	3	0.6
Tirane -urbo	262	54.6
Tirane -vilaĝo	10	2.1
Tropoje	2	0.4
Vlore	9	1.9
Loĝloko	7	1.45
ne konata		
Entute	480	100

El tiuj :

Inoj	292	60.8 %
Maskloj	188	39.2 %

Averaĝa aĝo

Prikonsiderante la donitaĵojn de nur 298 esperantistoj ni povas doni la jenajn aĝgrupojn:

Aĝo	Nombro	Procento
75	1	0.3
68	1	0.3
57	1	0.3
56	2	0.6
53	1	0.3
50	1	0.3
49	1	0.3
44	2	0.6
45	1	0.3
43	1	0.3

42	1	0.3
39	2	0.6
37	3	0.1
36	3	0.1
33	1	0.3
32	6	1.9
31	3	0.1
30	10	3.3
29	11	3.6
28	7	2.3
27	15	4.9
26	23	7.5
25	28	9.1
24	54	17.6
23	17	5.5
22	43	14
21	22	7.2
20	17	5.5
19	9	2.9
17	2	0.6
16	9	2.9

entute **298** **100**

Tial la averaça aço rezultigás **25.5** jara.

Pretigis : Bardhyl Selimi, printempo 2001